

PROFIT Z PRESNOSTI DÁT

Mestské lesy Košice a. s. vytvorili vlastnú taxačnú skupinu. Majú na to dosť dobrých dôvodov.

Pred časom sa vedenie akciovnej spoločnosti Mestské lesy Košice rozhodlo rozšíriť predmet podnikania o novú činnosť – vyhotovovanie programov starostlivosti o les. Po štátnych podnikoch LESY SR a Vojenské lesy a majetky sú Mestské lesy Košice a.s. tretím lesníckym subjektom a prvým neštátnym na Slovensku, ktorý má vlastnú taxačnú skupinu. S riaditeľom Ing. Tiborom Róthom, ekonomickým námestníkom Ing. Miroslavom Tökölym a vedúcim taxačnej skupiny Ing. Petrom Szarkom sme sa porozprávali o tom, čo viedlo košických mestských lesníkov k tomuto rozhodnutiu a aké prínosy pre nich znamená.

Ing. Róth (vpravo) a Ing. Szarka

Ing. Tököly

Ing. T. Róth: Základom odborného a trvalo udržateľného hospodárenia v lese je dobre poznáť stav lesa, na čo nám slúži hospodárska úprava lesov. Keď sme zobražili do úvahy rozsah lesného majetku, ktorý obhospodarujeme, aktuálnu situáciu v taxácii, v ktorej musia taxátori pod časovým tlakom zvládnúť obrovský objem prác a historické súvislosti, poukazujúce na to, že všetky väčšie lesnícke majetky mali vlastných taxátorov, rozhodli sme sa vytvoriť si vlastnú skupinu, zaobrájúcú sa touto činnosťou. Vyčádzali sme aj z toho, že ak budú taxátori naši vlastní ľudia, prospeje to kvalite plánovania. Pretože ak hospodár dobre pozná situáciu, reálny stav zásob a iných taxačných veličín v lese a vie sa na základe tohto poznania správne rozhodovať, tak je to na prospech lesa i hospodárenia v ňom.

Mestské lesy Košice a.s. sa z dôvodu podmienok verejného obstarávania nemôžu priamo zúčastniť súťaže na výber dodávateľa týchto prác, pretože nespĺňajú kritérium rozsahu požadovaného objemu taxačných prác, ale po splnení požiadaviek môžu vykonávať taxáciu v subdodávke pre podnikateľské subjekty, ktoré v súťažiach, organizovaných Národným lesníckym centrom, tieto zákazky získajú. Výhodou tohto riešenia je odbremenenie vyhotoviteľa programu starostlivosti o les a kvalitné zistenie a vyhodnotenie získaných údajov v teréne pre potreby lesníckeho plánovania na vlastnom obhospodarovanom majetku.

POTREBUJÚ PEDANTNÚ PRÁCU

■ **Prináša vám tento postup aj ekonomický profit?**

Ing. M. Tököly: Profit spočíva vo zvýšení mieru presnosti a tým aj správnosti získaných dát. Ten sa úplne výčísiť nedá. Ďalší prínos je v prístupe našich vlastných zamestnancov k taxačným prá-

cam. Je prirodzené, že nám ako konečným užívateľom výstupov veľmi záleží na kvalite údajov. Preto má naša priama spoluúčasť na procese taxácie na lesných celkoch, na ktorých hospodárime, veľký zmysel.

Ing. T. Róth: Našu taxačnú skupinu využívame aj pri spolupráci na príprave plánu lesnej dopravnej siete a najmä pri vypracovaní generelu pre Košický lesopark.

Ing. P. Szarka: Národné lesnícke centrum ako obstarávateľ týchto služieb nastavilo kritériá súťaží v posledných rokoch tak, že sa už prakticky nemôže do nich prihlásiť len jednotlivec s odbornou spôsobilosťou, t.j. s úspešne absolvovanými skúškami pred akreditačnou komisiou na tvorbu programov starostlivosti o les. Predtým sa totiž súťaže na vyhotoviteľa PSOL robili pre menšie výmery lesných celkov. To sa v súčasnosti zmenilo a je súťažená rámcová zmluva, platná na tri roky. S cieľom zefektívniť proces verejného obstarávania sa zlúčili lesné celky na Slovensku pre roky 2016–2018 do dvoch obrovských blokov cca po 100 000 ha. Pre roky 2019–2021 je územie rozdelené do piatich blokov s výmerou cca od 35 000 do 40 000 ha. Ročná výmera na Slovensku, ktorá ide do obnovy PSOL, je zhruba 200 000 hektárov. Uchádzáči museli deklarováť, že majú kapacity na zvládnutie takýchto výmer, takže malé subjekty alebo jednotlivci sa už takýchto súťaží zúčastniť nemôžu. Buď sa združili a vytvorili konzorciá, alebo robia taxačné práce v subdodávke, čo je aj nás prípad.

■ **Váš cieľ, poznáť dôkladne obhospodarovaný lesný majetok a na základe tohto poznania v ňom dôsledne plánovať lesnícke postupy, je však aj za týchto okolností splnený, však?**

Ing. P. Szarka: Áno, pretože je veľký rozdiel príť niekam raz za desať rokov a nemať dosť

času podrobne sa na danom území venovať všetkým ukazovateľom, ktoré pre správne plánovanie lesníckych zásahov zodpovedný hospodár potrebuje, a naopak byť zamestnancom daného lesníckeho subjektu. Pre taxátora – zamestnanca je prirodzenou prioritou podrobne poznať lesný majetok, spresňovať zásoby, mapovať a zabezpečiť všetky súvisiace činnosti a výstupy.

■ Stretli ste sa aj so spochybňovaním vášho postupu? Nemôže byť napríklad vlastná taxácia účelovo využitá zamestnávateľom, napríklad na zvýšenie plánovaných tažieb?

Ing. P. Szarka: Práve naopak. Aktuálne spracovávame údaje zistené v minulom roku a ukazuje sa, že objem tažieb u nás poklesne, pretože sme dostatočne zohľadnili funkčné zameranie našich porastov a širšie uplatňovanie prírode blízkych spôsobov hospodárenia. Neotvárame veľké odkryté tažbové plochy porastov, zasahujeme do nich v obnovných tažbách jemnými, podrastovými, resp. účelovými spôsobmi.

POZNAJÚ TAXOVANÉ ÚZEMIE A MAJÚ DOSŤ ČASU

■ Využívate teda to, že máte dostatok času detailne poznať územie, ktoré taxujete?

Ing. P. Szarka: Presne tak, naša práca na danom území netrvá iba rok, keď sa vyhotovuje program starostlivosti o les. Prípravné práce začínajú už v predposlednom roku platnosti programov starostlivosti o lesy, takže celý proces vyhotovenia až do času, keď sa schválené výstupy dostanú k lesným hospodárom, trvá až tri roky. Máme tak dostatok času venovať sa aj ďalším dôležitým činnostiam. Pán riaditeľ už spomenul plán lesnej dopravnej siete na celom území Mestských lesov Košice. Budeme mať nielen podrobne zmapovaný existujúci stav, ale aj spracovaný návrh na vybudovanie, resp. rekonštrukcie lesných ciest, nevyhnutných z hľadiska hospodárenia v porastoch, ale dôležitých aj z hľadiska protipožiarnej ochrany a možností rekreačného využívania. Takýto prieskum sa v uplynulých rokoch nevykonával.

V súčasnosti je okrem tohto realizovaný aj ekonomický prieskum s ocenením lesného majetku. Má pre nás veľký význam, pretože Mestské lesy Košice majú pomerne veľkú výmeru prírodných rezervácií s nárokom na uplatnenie náhrad za obmedzenie bežného hospodárenia na chránených územiach. Vieme si teda pripraviť sami alternatívny plán a vyčíslenie týchto náhrad a nemusíme žiadať o jeho vyhotovenie externý subjekt.

■ Ako komunikujú u vás taxátori s lesníckou prevádzkou?

Ing. P. Szarka: Lesnícky personál školíme, malí sme napríklad interné vzdelávanie na tému stanovenia intenzity prebierkových zásahov a tiež s osobitným zameraním na prebierky v dubových porastoch. Taxátori priebežne vzdelávajú kolegov na ostatné témy v rámci odborných činností, ktoré sa týkajú tvorby a aplikácie programov starostlivosti o les.

■ Aké úlohy budete plniť v najbližšom čase?

Ing. P. Szarka: Budeme pripravovať generel lesoparku, ktorý sa nachádza na ploche približne 4 600 hektárov. Naším cieľom bude aktuálne prepojenie oddychových a rekreačných zón v lesoparku s platným programom starostlivosti o les. Ako vidíte, agenda, ktorou sa zaoberáme, je nazaj veľmi široká a môžeme ju realizovať opäť v subdodávke aj pre iné lesnícke subjekty.

Ing. T. Róth: Je tu ešte jedna veľká výhoda vlastnej taxácie. Náplň jej práce úzko súvisí s kontrolou činnosťou. Ak totiž tí istí odborníci, ktorí stanovili lesnícke postupy a opatrenia budú zároveň kontrolovať ich dodržiavanie počas nasledujúcich desiatich rokov, dokážu pružne reagovať na samotnú realizáciu a na prípadné úskalia, ktoré môže stanovený predpis znamenať. Vedia ľahko zistiť, či je postupované pri jeho dodržiavaní správnym spôsobom.

OLH A TAXÁTORI S VYŠŠÍM POCITOM ZODPOVEDNOSTI

■ Nemôže to ale znamenať, že budú k svojim kolegom v lesníckej prevádzke zhovievavejší?

Ing. M. Tököly: Nemyslíme si, že ich funkcia by mala byť predovšetkým represívna. Tak, ako je to v severských krajinách, bude aj naša vlastná taxácia predovšetkým konzultačným partnerom pre odborných lesných hospodárov. Nám nejde o to, aby sme vytvárali vo vnútri firmy atmosféru nedôvery a obáv, ale najmä o to, aby sa darilo na nedostatky včas upozorniť a prijímať adekvátné opatrenia. Čiže bude u nás kontinuálne prebiehať proces preberania prác a potrebných korekcií, takže nebude dochádzať ku kardinálnym negatívnym zisteniam štátnej správy pri kontrole dodržiavania stanovených postupov.

Ing. T. Róth: Odborní lesní hospodári vedia, že sa prídu pozrieť na ich prácu odborníci, ktorí stanovené postupy navrhovali, takže je to pre nich veľký pocit zodpovednosti za vlastnú prácu. Taxátor naozaj dôkladne pozná terén, porasty, miestne podmienky, vie sa sústrediť na najproblematickejšie miesta v danom poraste, takže pocit zodpo-

Meranie stromu s elektronickou priemerkou.

Display elektronickej priemerky.

vednosti sa zvyšuje v celom pracovnom tíme v našej organizácii.

■ Budete aj finančne motivovať taxátarov, aby priebežne kontrolovali dodržiavanie stanovených postupov?

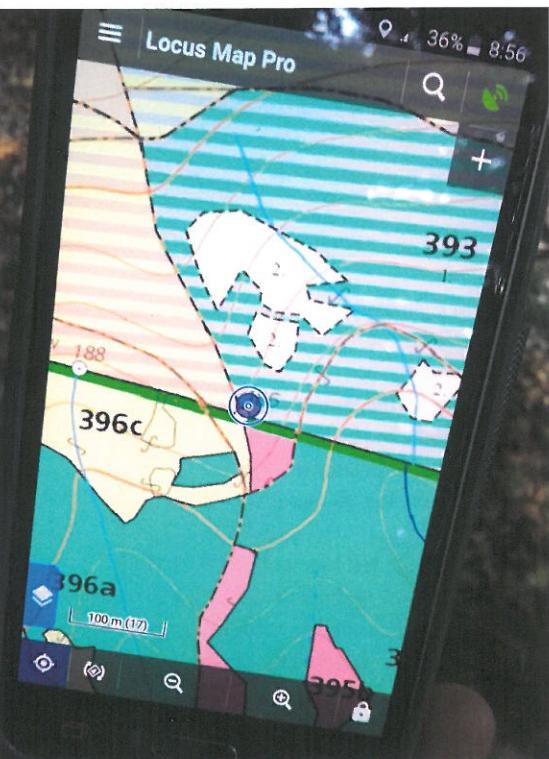
Ing. T. Róth: Áno, chceme ich aj takto motivať.

Ing. P. Szarka: Keď som nastúpil pred tri a pol rokom do Mestských lesov Košice, dostal som od vedenia úlohu prejsť všetky lesné celky a urobiť vnútorný audit ich stavu. V košických mestských lesoch máme deväť polesí, deväť pollesných, každý z nich má svoj vlastný odborný názor, ale našou úlohou je ich zjednotiť, pretože súme jedna firma. Všetky celky som teda prešiel, potom sme si organizovali stretnutie, na ktorom sme si prešli po jednotlivých polesiach názory na to, čo je potrebné v hospodárení opraviť, upraviť a zlepšiť.

Úlohou taxácie je aj priebežné sledovanie zmien v legislatíve, napríklad zmeny vo vyhláške o lesnej hospodárskej evidencii, vysvetlovať ich kolegom v lesníckej prevádzke a pomôcť ich tak účinne zaviesť do lesníckej praxe. Lesnícka prevádzka nemá toľko času, aby všetky tieto zmeny

Školenie v teréne.

Ukážka mobilnej aplikácie.

podrobne sledovala. Je to teda naša úloha - všetky novinky okamžite dostávať do praxe.

NOVINKY ŠETRIA ČAS A SÚ PRESNEJŠIE

■ Môžete podporiť tieto slová konkrétnymi príkladmi?

Ing. P. Szarka: Spomeniem niekoľko noviek. Zaviedli sme napríklad systém mobilnej

aplikácie s nahrávou porastovou mapou, v ktorej dokážeme priamo v teréne pracovať. To znamená, že plochy, ktoré sme doteraz vonku prácene merali pásmami a diaľkomerom, dokážeme cez systém v mobilnej aplikácii merať a popisovať. Každý polesný má túto aplikáciu k dispozícii.

Ďalšou novinkou je zakúpenie elektronickej priemerky HAGLOF na meranie zásob, ktorá zároveň obsahuje program na výpočet zásob. To znamená, že akonáhle v lese zmeriame stromy, stačí stlačiť tlačidlo a výpočet zásob je hotový. Program tejto priemerky bol vyvíjaný v Česku 25 rokov. Predtým museli túto činnosť robiť dva ľudia. Jeden meral, druhý zapisoval. Potom museli namerané hodnoty v kancelárii zadať do počítača a vypočítať zásoby. Na Slovensku sme možno jediní, ktorí takúto priemerku využívajú v lesníckej a taxáčnej praxi.

V súčasnosti riešime aj lesnú hospodársku evidenciu, ktorú sme povinní viesť číselne aj graficky, tiež cez mobilnú aplikáciu, v ktorej budeme môcť priamo graficky zaznamenávať, takže odpadá ručné kreslenie. Vyhodou je, že tento spôsob práce nám šetrí nielen veľa času, ale aj výsledky budú presnejšie. Túto technológiu už používajú LESY SR š. p., ale neštátne lesnícke subjekty ju zatiaľ málo využívajú.

Ing. M. Tököly: Je tu ešte jedna súvislosť, na ktorú treba upozorniť a to je častejší výskyt extrémnych javov, ktoré v lese spôsobujú katastrofy. V takých prípadoch je nevyhnutná potreba revízie programu starostlivosti o les. A to je ďalšia výhoda internej taxácie, ktorá dokáže okamžite na zmene situácie zareagovať a aktu-

alizovať postupy hospodárenia v dotknutých porastoch.

Ing. P. Szarka: Ak by zasiahla Slovensko plošne a objemovo rozsiahla kalamita, čo sa v histórii stalo, platný program starostlivosti o les by stratil zmysel, pretože údaje z neho by už neplatili. Na Slovensku ale nie sú voľné kapacity taxáčnych firiem, aby v takýchto lokalitách pružne výhotovili predčasné obnovy PSOL. LESY SR, š.p. aj z tohto dôvodu vytvorili vlastnú taxáčnu skupinu, ktorá dokáže na takýto vývoj zareagovala a štátne lesy tak realizujú predčasné obnovu na tých celkoch, ktoré zasiahla silná kalamita.

U nás v Mestských lesoch Košice máme ešte jednu výhodu v porovnaní s ostatnými v tom, že program starostlivosti o lesný majetok sa neobnovuje na celej výmere v jednom cykle. Program starostlivosti o les na približne 60 percent územia sa obnovuje od minulého roku, 40 percent bude obnovených o päť rokov. Z hľadiska hospodárenia je tento postup obnovy PSOL lepší, pretože ak desaťročný program skončí v jednom roku, tak v ňom už vlastne dočasne nič neplatí. V našich podmienkach ale na tých spomenutých 40-tich percentách všetko platí a na 60-tich percentách ho rozbieham nanovo.

Je to takto lepšie, pretože ak je na celom majetku jedna platnosť programu starostlivosti o les a padla by napr. kalamita na území našich šiestich lesných celkov, v kalamitnom území nemôžete vykonávať ťažbu v porastoch nad 50 rokov. Je možné spracovať len náhodnú ťažbu a úmyselnú iba takú, ktorá je v najvyššom stupni naliehavosti. Takže výkon prebierok je brzdený. To platí v rámci jedného lesného celku. V Mestských lesoch Košice ich máme deväť. Ak sa také niečo udeje v jednom celku, v inom môžeme realizovať aj úmyselné ťažby. Ak by sme mali majetok len na jednom lesnom celku, s prebierkami nad 50 rokov nemôžeme rátať.

■ Takže deväť celkov, to znamená aj deťať programov starostlivosti o les. Nie je to predsa len veľa?

Ing. P. Szarka: Programy máme spracované pre jednotlivé polesia s výmerou približne 2 000 hektárov. Tento systém je plne v súlade s lesným zákonom, ktorý stanovuje, že odborný lesný hospodár, v našom prípade polesný, je zodpovedný za hospodárenie na maximálnej výmere 2 000 hektárov.

■ Ďakujem vám za rozhovor.

Jozef Marko

foto: autor (1,2),
archív ML Košice (3–6)